19.5.2022

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE

Asia: Sosiaali- ja terveysvaliokunta perjantai 20.05.2022 klo 10.00 / HE 68/2022 vp / Lausuntopyyntö

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyyntö HE 68/2022 vp esitykseen eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annettua lakia, verotusmenettelystä annettua lakia, tuloverolakia ja valtiokonttorista annettua lakia. Esitykseen sisältyvät lainsäädännössä edellytetyt rahoitukseen vuodesta 2023 lukien tehtävät tarkistukset sekä eräitä muita sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistuksen toimeenpanon yhteydessä tarpeellisiksi osoittautuneita lainsäädäntömuutoksia.

Kymenlaakson hyvinvointialueen lausunto keskittyy lausumiseen 1.7.2021 perustetun Kymenlaakson hyvinvointialueen näkökulmasta, jonka toimintaan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä Kymsoten ja pelastustoimen kuntayhtymän Kympen toiminta sulautuu 1.1.2023. Lisäksi lausunto huomioi Perustuslain 19§ ja 3. momentin, Pääministeri Marinin hallitusohjelman ja 23.6.2021 hyväksyttyjen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen lainsäädännön keskeiset periaatteet palvelujen saatavuudesta, saavutettavuudesta, kustannustehokkuudesta ja laadusta.

Tausta

Hallituksen esitys sisältää laissa edellytetyt päivitykset kuntien ja hyvinvointialueiden rahoituslakeihin. Lisäksi ehdotetaan eräitä muita uudistuksen toimeenpanossa tarpeelliseksi havaittuja korjauksia ja täydennyksiä.

Sosiaali- ja terveyspalveluja sekä pelastustointa koskevan uudistuksen tavoitteena kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa turvallisuutta, palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua.

Lisäksi uudistuksen tulee varmistaa Perustuslain 19§ 3 momentin tavoite: ” Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu”.

Tavoitteet

Lausuntopyynnon kohteena olevan Hallituksen esityksen tavoitteena on varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien järjestämisvastuun onnistunut ja hallittu siirto kunnilta hyvinvointialueilla rahoituksen näkökulmasta sekä uudistuksen kustannusneutraalisuus.

Hyvinvointialueiden rahoituksesta annetussa laissa tarkistettaisiin hyvinvointialueiden vuosittaista palvelutarpeen kasvun arviota vuosille 2023–2026 perustuen Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimukseen. Lisäksi ehdotetaan, että indeksikorotus otettaisiin vuosittain huomioon myös palvelutarpeen arvioidun kasvun ja toteutuneiden kustannusten jälkikäteisen tarkistamisen osalta ja että jälkikäteisen tarkistuksen laskentatavasta säädettäisiin laissa.

Hyvinvointialuekohtaisen rahoituksen määräytymistä koskevissa säännöksissä terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon tehtäväkohtaiset painotukset tarkistettaisiin vuoden 2022 kustannustietojen pohjalta. Terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuollon tarvetekijät ja niiden painokertoimet tarkistettaisiin uusimpien Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimukseen perustuvien tietojen pohjalta.

Määriteltäessä hyvinvointialuekohtaisia palvelutarvekertoimia tarvetekijät otettaisiin vuosille 2023 ja 2024 huomioon kahden vuoden tietojen perusteella laskettujen palvelutarvekertoimien keskiarvon mukaan, jotta koronavuosien 2020 ja 2021 poikkeukselliset olosuhteet eivät liiaksi vaikuttaisi hyvinvointialueiden rahoitukseen. Lisäksi hyvinvointialuekohtainen rahoitus ehdotetaan tarkistettavaksi kuntien vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella ja mahdollinen erotus vuonna 2023 maksettuun rahoitukseen nähden korvattavaksi hyvinvointialueille vuonna 2024.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain voimaantulosäännöksissä säädettäisiin perushinnoista vuoden 2022 tasolla sekä täsmennettäisiin säännöksiä siitä, miten kunnilta hyvinvointialueille siirrettävät kustannukset tarkistetaan vuoden 2022 tilinpäätöstietojen perusteella. Lisäksi säädettäisiin kustannustenjaon tarkistuksen laskentatavasta ja tehtäisiin eräitä teknisluonteisia muutoksia, jotka johtuvat voimassa olevaan lakiin tehdyistä muutoksista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksessa vastuun sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä on esitetty siirtyvän kunnilta ja kuntayhtymiltä uusien hyvinvointialueiden vastuulle. Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuun siirrolla on sote-uudistuksen yhteydessä tavoiteltu yhtenäistä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta, joka kokoaisi voimavarat asukasmäärältään ja taloudelliselta kantokyvyltään isommille järjestämisvastuullisille päätöksenteon ja hallinnon tasoille. Esityksen mukaan uudistus varmistaisi näin riittävän vahvat palvelujen järjestäjät tulevaisuudessa, jossa väestö ikääntyy ja työikäinen väestö keskittyy suurimpiin kaupunkeihin. Lisäksi esityksessä on katsottu, että järjestämisvastuun ja rahoituksen kokoaminen kannustaisi huolehtimaan asiakkaiden palveluista tarveperusteisesti ja oikea-aikaisesti sekä kustannusvaikuttavasti. Pe-

rustelujen mukaan rakenteessa, jossa yksi taho vastaisi toiminnan toteutuksesta ja rahoituksen kohdentamisesta, palvelujen järjestäjällä olisi mahdollisuus toteuttaa palveluissa merkittäviä toiminnallisia uudistuksia. Tällöin sosiaali- ja terveydenhuollon saatavuutta, laatua ja yhdenvertaisuutta sekä kustannusvaikuttavuutta on esityksessä arvioitu olevan nykyistä parempi mahdollisuus aikaansaada

Johtopäätökset ja lausumat sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyynnölle hallituksen esitykseen eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi.

Yleiset johtopäätökset ja lausumat selvityksestä

Hyvinvointialueen saama rahoitus on yleiskatteellista ja hyvinvointialue vastaa palvelujen järjestämisestä ja rahoittamisesta saamansa ”könttä” -summan perusteella ja tekee päätökset rahan ohjaamisesta eri palvelualueille. Hyvinvointialueiden muutosvaiheen vuoden 2023 rahoitus on turvattava ja saatava vastaamaan todellisia toteutuvia kustannuksia. Valtiovarainministeriön tekemän esityksen mukaan kuntien esittämät TA 2022 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kustannukset ovat toteutuneeseen kehitykseen nähden liian alhaiset. Rahoituksessa tulee turvata vuoden 2023 rahoitus täysimääräisesti toteutuneiden kustannusten perusteella ja heti vuoden 2023 aikana.

Rahoituslaskelmissa terveydenhuollon ja vanhustenhuollon laskennallisen rahoituksen tarvetiedot perustuvat vuoden 2019 ja aikaisempien vuosien tietopohjaan. Sosiaalihuollossa vastaavasti vuoden 2017 tai aikaisempaan tietoon ja sosiaalihuollon avopalvelut ainoastaan otokseen muilta alueilta. THL:n mukaan vuoden 2020 tiedot on ollut saatavissa, mutta ei ole käytetty. Tätä on perusteltu esimerkiksi koronan aiheuttamalla poikkeustilalla. Siirtyvien kustannusten määrittelyssä käytetään kuitenkin vuosia 2021 ja 2022 tietoja.

Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistukseen liittyvän rahoituslainsäädännön muuttamiseksi ja VM toukokuussa 2022 esittämät laskelmat Kymenlaakson hyvinvointialueen osalta vaikeuttavat merkittävästi nykyisen kuntayhtymän – Kymsoten – toimintaa ja johtaa talouden rajuun sopeuttamiseen jo vuonna 2022, jota käynnistyvä hyvinvointialue joutuu jatkamaan heti vuonna 2023. Esitetty rahoitusmalli ei mahdollista alueellisten epäkohtien korjaamista vaan vaikeuttaa nykyistä tilannetta ja tulevan hyvinvointialueen käynnistymistä. Hoitotakuun ja uusien tehtävien hoitamiseen osoitettu rahoitus on liian pieni.

Edellisen lisäksi esitetty muutos ja laskelmat osoittavat, että sosiaali- ja terveyspalveluja sekä pelastustointa koskevan uudistuksen tavoitteet kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut, parantaa turvallisuutta, palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta, turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti, vastata yhteiskunnallisten muutosten mukaan tuomiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua vaarantuu heti vuonna 2023 ja uudistus ei saavuta sille asetettuja tavoitteita.

Esityksen mukainen rahoitus vahvistaa entisestään mallissa jo nyt olevia ”valuvikoja” ja eniten kärsivät alueet, joissa on valmiiksi merkittäviä ongelmia vastata asukkaiden ja asiakkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluista.

Teemakohtaiset johtopäätökset ja lausumat

Kuntien rahoitus esityksen perusteella

Uudistuksen voimaantulovuonna kuntien tasapainotilanne pysyy järjestelmämuutoksen tasauksella vuoden 2022 arvioidulla tasolla kunnittain. Laskelmat päivitetään sen jälkeen, kun lopulliset tiedot kuntien taloudesta vuodelta 2022 ovat käytettävissä vuonna 2023. Voimaantulovuoden jälkeen tasapainotilanteen muutosta rajoitetaan neljän vuoden ajan siten, että kunnittainen muutos saa olla viidentenä vuonna enintään +/- 60 euroa asukasta kohti. Vuoden 2022 arviotietojen perusteella noin kolmannes kunnista on taloudellisesti epätasapainossa. Lopuista kunnista, joilla talous on tasapainossa, hieman vajaa puolella tasapainotilanne on suurempi kuin 100 euroa asukasta kohti. Verrattuna vuoden 2020 hallituksen esityksessä esitettyyn arvioon taloudellisesti tasapainossa olevien kuntien määrä on selkeästi kasvanut. Esimerkiksi kuntia, joilla talouden tasapaino oli yli 500 euroa asukasta kohden ei ollut aiemmin lainkaan, mutta nyt tällaisia kuntia on 16. Uudistuksen toteuttaminen takaamalla kunnalle laskennallisesti sama tasapaino kuin ennen uudistusta ja rajaamalla kokonaismuutos +/- 60 euroon asukasta korostaa kunnan uudistusta edeltävän taloustilanteen merkitystä. Uudistuksella ei siten lähtökohtaisesti paranneta tai heikennetä kunnan rahoitusasemaa. Hyvinvointialueille siirtyvien ja kunnille jäävien kustannusten ja tulojen suhde saattaa jossain määrin muuttaa kunnan lähivuosien talouden liikkumavaraa nykyisestä

Hallituksen esitys perustuu liian optimistiseen arvioon talouden kehityksestä ja kuntien verotulojen kasvusta. Valtiovarainministeriön viimeisin Suomen talouden kasvuennuste on 0,5-1,5%. Käytännössä kuntatalous joutuu entistä tiukempaan tilanteeseen ja jäljelle jäävän kuntaveroprosentin tuotto pienenee.

Kuntien ilmoittamien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen talousarvio vuodelle 2022 on usealla hyvinvointialueella arvioitu epärealistisen alhaiseksi. Kunnat ovat pyrkineet huolehtimaan kuntiin jäävien palvelujen rahoituksen ja samaan kuntaveroprosentista leikattavan osan sellaisella tasolle, joka turvaisi paremmin jäljelle jäävien palvelujen rahoituksen. Lisäksi on pyritty huolehtimaan siitä, että uudistuksen rahoituksen myötä tulevat valtionosuuksien leikkaukset olisivat mahdollisimman vähäisiä.

Edellä kuvatusta johtuen kunnat joutuvat käyttämään kuluvan vuoden aikana 2022 TA-arviota enemmän rahaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluihin tai sopeuttamaan toimintaa. Lisäksi tulevat vielä kevään 2022 työtaistelujen aiheuttamat palkkakustannusten nousu, palkkaharmonisointi ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen mahdollisten alijäämien kattaminen, jota ei ole huomioitu riittävällä tasolla.

Kunnat joutuvat sopeuttamaan omaa palvelutuotantoaan jo vuonna 2022 ja hyvinvointialueiden rahoitus kärsii tästä heti vuonna 2023. Hyvinvointialueet joutuvat sopeuttamaan omaa toimintaa välittömästi käynnistyessään vuonna 2023. Edellä esitetyn mukaan kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon vuoden 2022 talousarvioiden perusteella määritetty 12,64 veroprosentin leikkaus ei todellisuudessa kuvaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon sekä pelastustoimeen käytettyjä nettokustannuksia. Tämän osalta tarkasteluun tulee ottaa mukaan myös alueen kuntayhtymien talousarvio ja tilinpäätöstiedot.

Kuntien jäljelle jäävien palvelujen rahoituspohja tulee turvata ja kuntien valtionosuusjärjestelmä tulee uudistaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksen rahoituslain uudistamisen myötä. Kuntien rahoitusasema ei saa vaarantua ja samaan aikaan hyvinvointialueiden rahoitusasema ei saa vaarantua alimitoitettujen 2022 kuntien talousarvioiden myötä.

Hyvinvointialueen rahoitusta koskevat ehdotukset

Hyvinvointialueen rahoituksen muodostavat siirtyvät kustannukset, laskennallinen rahoitus ja siirtymätasaus. Lisäksi tulevat asiakasmaksutuotot ja muut satunnaiset tuotot. Lausuttavan esityksen taulukoista voidaan havaita, että 12 hyvinvointialueella rahoitus paranisi ja 9 hyvinvointialueella ja Helsingissä rahoitus heikkenisi nykytilaan verrattuna. Kymenlaaksossa rahoitus vähenee -96 euroa/asukas ja esimerkiksi Etelä-Savossa -243 euroa/asukas.

Kuntien siirtyvät kustannukset muodostavat käytännössä vuoden 2023 rahoituksen ja siihen tulee lisäksi tehtävien lisäyksestä johtuva 309 miljoonaa euroa ja 733 miljoonaa euroa indeksikorotuksista. Siirtyvien kustannusten osalta ongelmaksi tulee kuntien tekemä vuoden 2022 talousarvio sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen osalta. Tämän perusteella siirtyvät kustannukset – käytännössä vuoden 2023 rahoitus – on alimitoitettu ja johtaa hyvinvointialueella välittömään rahoitusongelmaan heti hyvinvointialueen käynnistyessä vuoden 2023 alusta. Tilannetta tarkistetaan vuoden 2022 kuntien tilinpäätösten perusteella mahdolliset tilinpäätöstietojen puutteet korvataan kertakorvauksena vuonna 2024. Hyvinvointialueille tulisi kuitenkin turvata todellisia kustannuksia vastaava rahoitustaso heti vuonna 2023.

Kuntien ilmoittamien tilinpäätöstietojen lisäksi tulisi huomioida alueiden sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen vapaaehtoisten ja pakkokuntayhtymien tilinpäätöstiedot ja miten hyvin ne vastaavat kuntien ilmoittamiin tietoihin. Tämän perusteella saadaan tarkempi kuva alueen todellisista toteutuneista kustannuksista. Hyvinvointialueilla tulisi olla aikaa tarkistaa kuntien tekemät ilmoitukset.

Laskennallinen rahoitus koostuu tarvevakioidusta osasta, asukasperusteisesta osasta, olosuhdetekijöistä ja hyte-osuudesta. Tarvevakioidun osan sairausluokkia on tullut merkittävästi lisää. Lähtökohtaisesti tämä on hyvä asia. Terveydenhuollon tarvetekijöitä olisi 189, vanhustenhuollon 63 ja sosiaalihuollon 73. Näiden määrä vaihtelee esityksen eri osissa. Edelleen ongelmana on alueen erityispiirteet. Kymenlaaksossa esimerkiksi elintapasairaudet ovat maan korkeimpia, niitä ei ole huomioitu riittävästi tarvetekijöissä ja ne eivät kuvaa alueellisesti tilannetta oikein.

THL on esittänyt laskennallisen rahoituksen asukasperusteisuuden poistamista kokonaan ja sen korvaamista tarveperusteisella osalla. Mallissa on kuitenkin säilytetty asukasperusteinen osa, joka on vahingollinen Kymenlaakson hyvinvointialueelle. Asukasperusteisuus tulisi poistaa mallista, se ei perustu mihinkään tieteelliseen arvioon.

Alueilla, joissa asukasmäärä vähenee, rahoitus vähenee asukkaiden vähenemisen myötä ja palvelutarve ei vähene samalla tavalla. Kymenlaakson alueella asukasmäärä vähenee 1300-1600 henkilöä vuodessa ja sen myötä rahoitus vähenee 6-7 miljoonaa euroa vuodessa. Rahoituslakia tulee muuttaa niin, että rahoitus ei vähene suoraviivaisesti asukasmäärän vähenemisen johdosta, vaan rahoitus tarkistetaan näiltä osin esimerkiksi kolme vuoden jaksoilla. Asukasmäärän väheneminen ei pienennä alueen hoitotarvetta.

Rahoituksen perusteiden keskiarvoistaminen koko valtakunnan tasolla on ongelma. Keskiarvoistaminen vääristää todellista rahoituksen tarvetta alueella. Laskelmissa tulee käyttää alueen todellisia lukuja.

Olosuhdetekijät eivät todellisuudessa juurikaan kuvaa alueiden todellisia olosuhteita vaan ovat enemmänkin kopio vanhasta toimimattomasta valtionosuusjärjestelmästä. Olosuhdetekijät on arvioitava uudelleen lainsäädäntöön vuoden 2022 aikana ja ne on saatava vastaamaan todellisia kustannuksia tai painottaa edelleen vahvemmin tarveperusteista rahoitusta.

Kymenlaakson rahoituksessa tulisi huomioida kahden kaupunkikeskuksen vaikutus rahoitukseen. Kouvola on yli 80 000 asukkaan kaupunki, jolla ei ole omaa keskussairaalaa. Rahoituksessa tulee huomioida tällainen alueen todellinen erityispiirre olosuhdetekijänä, jotta asukaspohjan edellyttämät riittävän laajat päivystyspalvelut voidaan turvata.

Rahoituksessa tulee huomioida hyvinvointialueen kyky luoda skaalaetua vahvan kaupunkikeskuksen kautta. Kymenlaaksossa on kaksi vahvaa kaupunkikeskusta, joka kuitenkin aiheuttaa enemmän kustannuksia kuin keskittämisen skaalaetua. Tämä tulee huomioida ja samalla sosiaali- ja terveysvaliokunnan tulee selvästi vahvistaa aikaisempi kanta laajan ympärivuorokautisen päivystävän keskussairaalan asemasta ja turvata rahoitus myös tältä osin heti vuodesta 2023 alkaen.

Rahoitusesityksessä ei todellisuudessa edelleenkään huomioida mitenkään siirtymävaiheen palkkaharmonisoinnin todellisia kustannuksia, kevään 2022 palkkaratkaisusta syntyvää kustannusvaikutusta, nykyisen lähes 6% inflaation vaikutusta, koronasta aiheutunutta hoitovelan hoitamista. Hyvinvointialueiden tulee selviytyä koronan aiheuttamasta hoitovelasta ja samoin piilevästä hoitovelasta, joka tulee rasittamaan hyvinvointialueiden taloutta merkittävästi heti käynnistyksen yhteydessä.

Luonnos ei myöskään huomioi Ukrainan sodasta käynnistynyttä kriisivalmiuden nostamisen aiheuttamia kustannuksia, joka tulee nostamaan palo- ja pelastustoimen rahoitustarvetta.

Lisäksi asetuksessa hyvinvointialueiden käyttämistä tiloista määritetään 6% tuottovaatimus vuokrissa. Käytännössä tämä nostaa vuokria ja aiheuttaa lisää kustannuksia, joita esityksessä ei ole huomioitu. Myös vuokrien alueellinen yhtenäistäminen tulee nostamaan hyvinvointialueiden vuokrakustannuksia.

Kriisivalmiuden nosto ja hyvinvointialueiden merkittävä rooli siinä tulisi huomioida rahoituksessa kokonaan omana erillisenä lisärahoituksena. Palo- ja pelastustoimen rahoitus ja kriisivalmiuden parantaminen pysyvällä rahoituksella ei vastaa tilannetta. Palo- ja pelastustoimi johtaa siviiliturvallisuusvalmistautumista ja sen ylläpitoa.

Yliopistosairaalatekijää koskeva ehdotus

Yliopistosairaalalisän valmistelu jatketaan. Yliopistosairaalalisää ei saa vähentää hyvinvointialueilta, vaan yliopistosairaalalisä pitää tulla varsinaisen laskennallisen kustannuksen päälle. Yliopistolliset sairaalat ja hyvinvointialueet laskuttavat joka tapauksessa kustannuksia muilta hyvinvointialueilta. Uudenmaan erillisratkaisussa yliopistosairaalalisä tulee ohjata suoraan HUS-yhtymälle, eikä Uudenmaan hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille. Näin voidaan varmistaa, että erillisrahoitus hyödyttää yhtäläisesti kaikkia yhteistyöalueen hyvinvointialueita.

Vaikutusarvioinnit

Esitetty rahoitusmalli johtaa lainsäätäjän ei tarkoittamiin palvelujen leikkaukseen ja johtaa YT-neuvotteluihin kunnissa ja hyvinvointialueilla välittömästi vuoden 2023 aikana.

Muut huomiot

Hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin valtuustot ja hallitukset sekä HUS-yhtymä joutuvat edelleen esityksen mukaan tilanteeseen, jossa ne joutuvat päättämään hyvinvointialueja palvelustrategiasta ilman konkreettista tietoa ja ymmärrystä, mistä alueen rahoitus muodostuu ja mitkä ovat vaikutukset alueelle. Tämä antaa erittäin huonon lähtökohdan johtamiselle ja uudistuksen tavoitteiden mukaiselle palvelujen järjestämiselle ja tuottamiselle.

Kotkassa 19.5.2022

Niiranen Annikki 99800860845

Digitaalinen allekirjoittaja: Niiranen Annikki 99800860845
Päiväys: 2022.05.19 15:42:08 +03'00'

Annikki Niiranen
Vt. Hyvinvointialuejohtaja